

Наташа Младеновић Рибич

ОКРУГЛИ СТО „THE CONTRIBUTION OF AUDIOVISUAL PRODUCTIONS TO THE SAFEGUARDING OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE“, БЕОГРАД, 5. ОКТОБАР 2013. ГОДИНЕ

Округли сто „The contribution of audiovisual productions to the safeguarding of intangible cultural heritage“ одржан је 5. октобра 2013. године, у Етнографском музеју у Београду, у оквиру XXII међународног фестивала етнолошког филма. Округли сто је организовао Етнографски музеј у Београду, у сарадњи с Регионалним центром за очување нематеријалног културног наслеђа у југоисточној Европи, смештеним у Софији, и Регионалним бироом УНЕСКО-а за науку и културу у Европи, смештеним у Венецији. На округлом столу су учествовали визуелни антрополози, филмски ствараоци, новинари и стручњаци за нематеријално културно наслеђе – даље у тексту: НКН – из Италије, Бугарске, Словеније, Македоније, Хрватске, Белгије, Кине и Србије. Идеја организатора је била да на једном месту окупе стручњаке из различитих области како би дискутовали о реализацији потенцијалне мултинационалне аудио-визуелне продукције на тему нематеријалног културног наслеђа.

На почетку округлог стола, присутнима су се обратили Весна Душковић, музејска саветница и заменица директора Етнографског музеја у Београду, и Саша Срећковић, виши кустос Музеја и менаџер Фестивала. Програм округлог стола је настављен уводним предавањима проф. др Нашка Крижнара „The contribution of audiovisual productions to the safeguarding of intangible cultural heritage“ и Владимира Перовића „The making of films on intangible cultural heritage: factual, creative and other challenges and good practices“. Затим је Горанка Хорјан изнела размишљања о снимању и документовању НКН-а, на основу искуства Музеја Хрватског загорја, док је Ху Шаоли говорила о презентовању НКН-а у филмовима посвећеним етничким мањинама у Кини (енг. Chinese Minority Ethnic Films).

Нашко Крижнар¹ се, на почетку свог излагања, осврнуо на порекло и развој визуелне етнографије, а затим је акценат ставио на значај који би искуство и методологија визуелне етнографије могли да имају у производњи документарних филмова о НКН-у. Он је нагласио да савремени етнографски филм више не представља искључиво дескрипцију одређене културне појаве, већ средство комуникације које користе истраживачи како би приповедали

¹ Институт за Словенско народописје, Словенска академија знаности и уметности (САЗУ).

о различитим културама. Крижнар је истакао да је визуелно документовање кључно за очување НКН-а и његово истраживање у будућности, као и да камера представља најбољу технологију за бележење ове врсте наслеђа.

Под термином *нематеријално*, Владимир Перовић² подразумева нешто духовно, што се налази у нашој свести и веровањима, што не може бити додирнуто, опипљиво, дефинисано или измерено. С друге стране, он сматра да филмски језик може да учини могућим да се „додирне недодирљиво“. Перовић је указао на то да филмски стваралац, по одабиру одговарајуће теме, конструише, комбинује и уређује елементе од којих прави структуру филма, како би створио композицију а не обичан филмски запис. Он је своје излагање поткрепио бројним примерима – инсертима из филмова који за тему имају поједине друштвене и религијске праксе – како би представио приступе и технике које филмски стваралац може да користи у производњи једног документарног филма. Указао је и на разлике између етнографа и филмских стваралаца у структурирању филмске приче, али и на чињеницу да се те разлике полако губе.

Горанка Хорјан³ је указала на то да филмови преносе одређене поруке, те да се поставља питање сврхе снимања филмова.⁴ Такође, навела је и да филмови могу сами постати наслеђе када је у њима представљена прошлост која је заувек нестала. Хорјанова је истакла да је причање прича један од кључних елемената у етнографском филму, као и да је потребно обратити пажњу на то коме је филм намењен. Нагласила је и улогу нових технологија у музејима и у сектору наслеђа, како на техничком тако и на комуникативном нивоу.

Ху Шаоли и Лианг Ли⁵ ставиле су акценат у свом излагању на три фазе развоја филмова посвећених етничким мањинама у Кини, који за тему имају нематеријално културно наслеђе. У првој фази – 50-тих и 60-тих година 20. века – снимање документарних филмова о етничким мањинама је било уређено културном политиком на нивоу новоформиране државе Народне Републике Кине. Другу фазу – 90-тих година 20. века – одликује пораст независних филмских стваралаца, као и стављање појединих чланова мањинских група у фокус. У овим филмовима се, кроз приказивање појединаца и промена у њиховим животима, говори о етничким групама и друштвеним трансформацијама кроз које су пролазиле. У трећој фази, након

² Филмски и телевизијски редитељ, уредник у Документарној редакцији РТВ Нови Сад и гостујући професор на Одељењу за филмску режију Факултета драмских уметности на Цетињу (Црна Гора).

³ Генерална директорка Музеја Хрватског загорја.

⁴ Хорјанова је навела да је снимање филмова за УНЕСКО врста репрезентације, с обзиром на то да свака држава жели да има уписе на репрезентативној листи НКН-а човечанства. Она је истакла и да је, у овом случају, очигледна намера сваке државе да направи филмове који ће приказати њено наслеђе на најбољи могући начин, како би било уписано на УНЕСКО-ову листу.

⁵ Ху Шаоли и Лианг Ли су биле гошће из Кине, с којима је реализован специјални програм у оквиру XXII међународног фестивала етнолошког филма: „Приказ историјских трансформација. Класични кинески етнографски документарни филмови из 90-их“.

2000. године, уследила је експанзија играних филмова који, према њиховом мишљењу, представљају веома значајно и утицајно средство у презентацији нематеријалног културног наслеђа етничких мањина.

Након ових излагања, уследила је дискусија у оквиру које су разматране теме, садржај, као и методолошки приступи у реализацији потенцијалне мултинационалне аудио-визуелне продукције на тему нематеријалног културног наслеђа. Истакнута је потреба за јасним дефинисањем циља и сврхе тог заједничког пројекта, а затим и његовог буџета. Било је речи и о публици којој би се тај филм обраћао, што је покренуло и питање продукције. Наглашено је да квалитетна продукција, укључивање националних телевизија и постављање садржаја на интернет-портал могу да гарантују допирање до најшире публике.

Током дискусије, покренуто је и питање стручњака из различитих области који би били укључени у производњу филма, као и питање поделе посла, нарочито на релацији етнолог – редитељ. Разматрани су и методи снимања, као и аудио-визуелне форме које би највише одговарале циљу тог заједничког пројекта: филм, омнибус филм или више кратких филмова. Матео Розати⁶ је предложио да се од тог филма направи колекција добрих пракси очувања различитих елемената НКН-а из земаља региона југоисточне Европе.

Покренуто је и питање координације тог мултинационалног пројекта, поводом чега је Матео Розати изнео искуство УНЕСКО-ове канцеларије у Венецији, као координатора у организацији „Имагинарног Балкана“ – заједничке изложбе историјских музеја југоисточне Европе, која би могла да послужи као модел у реализацији сличних пројеката. Он је изразио и спремност Регионалне канцеларије УНЕСКО-а за Европу да, у сарадњи с Регионалним центром за очување нематеријалног културног наслеђа у југоисточној Европи, подржи даљи рад на том мултинационалном пројекту.

Округли сто „The contribution of audiovisual productions to the safeguarding of intangible cultural heritage“ на једном месту је окупио стручњаке различитих профила из земаља у региону, али и из других делова света, који су, свако из своје перспективе и на основу богатог искуства, дискутовали о сегментима на које је потребно обратити пажњу у осмишљавању и реализацији потенцијалне мултинационалне аудио-визуелне продукције на тему нематеријалног културног наслеђа. Ово је била прилика за размену мишљења и идеја, али и за трасирање даље сарадње на заштити и очувању нематеријалног културног наслеђа.

⁶ Програмски директор Одељења за културу Регионалног бироа УНЕСКО за науку и културу у Европи.